

RAČUNOVODSTVENI INFORMACIONI SISTEMI

Prof. dr Ana Lalević Filipović

Mail: analf@ucg.ac.me

NAČIN OCJENJIVANJA

Elementi ocjene	Opis	Max	Napomena
KOLOKVIJUM I	Teorijski dio	40	<i>Materija obrađena na časovima predavanja (prof. dr Ana Lalević Filipović)</i>
Kolokvijum II (Praktični rad)	a) Kreiranje baze podataka (access)- Docent dr Saša Vujošević (40)	40	Na časovima u računarskoj sali
CASE STUDY (završni dio)		20	Izrada pisanog dijela rada individualno ili u grupama
Ukupno:		100	

7. POPRAVNI KOLOKVIJUMI

(I, II ili oba nepoložena, kao i studenti koji nisu zadovoljni ostvarenim brojem poena) –

8. POPRAVNI ZAVRŠNI ISPIT –

Student koji nije položio završni ispit polaže popravni završni ispit;

Zaključna ocjena	
Ukupan broj ostvarenih bodova	Ocjena
90 - 100	A
80 - 89,99	B
70 - 79,99	C
60 - 69,99	D
50 - 59,99	E
0 - 49,99	F

Termini aktivnosti

- **I Kolokvijum** (teorijski dio)- 26.10 2023 – 10 problem pitanja
- Popravni I kolokvijum- 02.11 2023-

Praktični (naknadno dostaviti termin)-na računarima praktičan primjer

Sadržaj predmeta predavanja (teorijski dio)

- Uvod u RIS
- Metodologija organizovanja RIS-a
- Obrada transakcija
- Računovodstveno informacione tehnologije i softveri

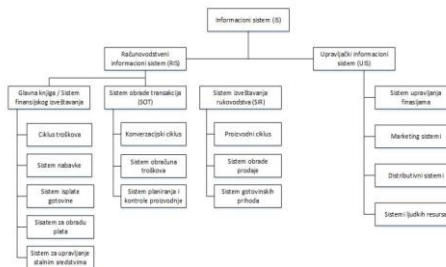
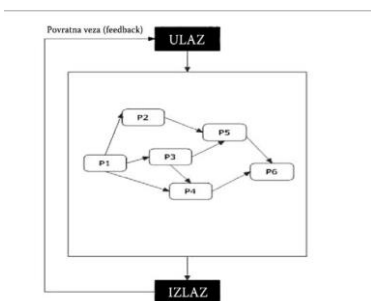


Pitanja?

PREDUZEĆE?

INFORMACIONI SISTEM?

Sistem!



ŠTA JE TO RIS?

INPUT

OBRADA

OUTPUT



Poslovna transakcija (promjena)

Evidencija u skladu sa međunarodnim standardima.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Bilans stanja
 Bilans uspjeha
 Izvještaj o novčanim tokovima
 Izvještaj o promjenama na kapitalu
 Napomene



“I FAZA”



9

RAČUNOVODSTVO

TRANSAKCIJA/ DOGAĐAJ/ OKOLNOST INPUT strana RIS-a

POJAM

- **ekonomske aktivnosti, ekonomske promjene..** transakcija, okolnost, događaj koja proizvodi određeni uticaj na finansijski položaj preduzeća, odnosno njegovu rentabilnost i likvidnost, ...

Transakcijama podrazumijevaju poslovne aktivnosti koje, u okviru svog poslovanja, redovno sprovodi privredni subjekt i koje dovode do promjena njegovih sredstava, obaveza i kapitala (uz mogući nastanak prihoda i rashoda).

Događajim podrazumijevaju aktivnosti koje nijesu poslovne, ali dovode do izmjena na sredstvima, obavezama ili kapitalu privrednog subjekta, kao što su na primjer oštećenja sredstava, nelikvidnost poslovnih partnera i sl.

Okolnostim podrazumijevaju promjenu određenih stanja (uslova poslovanja) u kojima privredni subjekt posluje, kao što su, na primjer, opšti indeks rasta cijena na malo, promjena kursa domaće valute u odnosu na strane valute, itd.

- **Napomena: MORA da bude potvrđena (verifikovana) knjigovodstvenim dokumentom...**

KNJIGOVODSTVENA DOKUMENTACIJA

Vodenje poslovnih knjiga

Član 19

.....

Računovodstvena evidencija mora biti zasnovana na vjerodostojnoj računovodstvenoj dokumentaciji, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva i mora da prikazuje istinito finansijsko stanje i rezultate poslovanja.

Čuvanje poslovnih knjiga-Zakon o računovodstvu

Član 22

Pravno lice je dužno da čuva poslovne knjige i to:

- 1) **godišnje obračune zarada zaposlenih lica ili originalne isplatne liste** za periode za koje se ne raspolaže godišnjim obračunima potpisanim od strane zaposlenih, trajno;
 - 3) **knjigovodstvene isprave** na osnovu kojih su vršena knjiženja čuvaju se najmanje pet godina, a prodajni i kontrolni blokovi, pomoćni obrasci i slična dokumentacija, kao i isprave koje se odnose na poslovne platnog prometa u instituciji koja obavlja platni promet najmanje tri godine.
- Finansijski izvještaji, poslovne knjige i knjigovodstvene isprave iz stava 1 ovog člana čuvaju se u originalu.

10

“II FAZA”-EVIDENCIONI ASPEKT

11

PROCES OBRADE PODATAKA

Evidencioni aspekt

- Otvaranje,
- Knjiženje,
- Sumiranje,
- Usaglašavanje,
- Zaključak poslovnih knjiga

100 Zrnatun		4 Trošak bolnice		2 Obveza za prigodno davanje zaposlenika	
8 ^a	x	2.900	2.	2.900	2.900
		400	6.	4.600	600
				8.400	400
102 Magajna		4 Trošak prigodnih darova djeci		220 Obveza prema dobavljaču	
8 ^a	x	600	4.	600	
				6.400	400
1 Prihvat		71 Trošak nabave stana		2 Obveza za PDV	
5.	72		5.	328	
					72.7
1 Potraživanje od zaposlenika		75 Prihod od prodaje robe			
7.	400		400	6.	328
					7.

12

RACUNOVO
DSTVO

SKREĆEMO PAŽNJU! KARAKTERISTIKE KONTA

HOMOGENOST

- **samo** onih poslovnih (ekonomskih) operacija (promjena) ili samo onih jedinica vrijednosti koje se na njega odnose
- **Primjer** - Ako je na računu blagajna proknjižena promjena koja je trebala da bude proknjižena na računu tekući (poslovni) račun, tada **račun blagajna nije homogen**

INTEGRALNOST

- **sve** ekonomske promjene-jedinice vrijednosti koje se na njega odnose.
- **Primjer: Račun tekući (poslovni) račun iz prethodnog primjera nije integralan**, na njemu se ne nalazi jedna promjena koja je greškom proknjižena na računu blagajna

KONTNI OKVIR ZA PRIVREDNA DRUŠTVA I DRUGA PRAVNA LICA (KLASE)

AKTIVA	Iskaz o finansijskoj poziciji /Bilans stanja/		Pasiva
<p><i>Klasa 0 - Neuplaćeni upisani kapital i stalna imovina</i></p> <p><i>Klasa 1 - Zalihe</i></p> <p><i>Klasa 2 - Kratkoročna potraživanja i plasmani</i></p> <p style="text-align: right;"><i>gotovina</i></p>			<p><i>Klasa 3 – Kapital</i></p> <p><i>Klasa 4 - Dugoročna rezerviranja i obaveze</i></p>
Rashodi	Bilans	uspjeha	Prihodi
<p>Klasa 5 Rashodi</p> <p>Grupa 50-55 - Poslovni rashodi</p> <p>Grupa 56 - Finansijski rashodi</p> <p>Grupa 57 - Ostali rashodi</p> <p>Grupa 58 - Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti imovine</p> <p>Grupa 59 – Gubitak poslovanja koje je obustavljeno, rashod iz prethodnih izvještajnih perioda i prenos rashoda</p>			<p>Klasa 6 Prihodi</p> <p>Grupa 60-65 - Poslovni prihodi</p> <p>Grupa 66 - Finansijski prihodi</p> <p>Grupa 67 - Ostali prihodi</p> <p>Grupa 68 - Prihodi od usklađivanja vrijednosti imovine</p> <p>Grupa 68 - Dobitak poslovanja koje je obustavljeno, rashodi iz prethodnih izvještajnih perioda i prenos Prihoda</p>

Klasa 7-Otvaranje i zaključak računa stanja i uspjeha
Klasa 8-Vanbilansna evidencija

Klasa 9 -obračun troškova i učinaka

POSLOVNE KNJIGE

Evidentiranje poslovnih transakcija, kontrola izvršenih knjiženja...čuvanje i korišćenje podataka...uvid u hronologiju knjiženja....

Vodenje poslovnih knjiga-Zakon o računovodstvu

Član 19

Pravna lica dužna su da vode poslovne knjige.
Poslovne knjige vode se po sistemu dvojnog knjigovodstva.
Poslovne knjige su dnevnik, glavna knjiga i pomoćne evidencije.

Pravno lice dužno je da registruje sve poslovne transakcije i vodi njihovu evidenciju u poslovnim knjigama.

Output strana RIS-a

RAČUNOVODSTVENI PODATAK

- *Neutralna činjenica iz računovodstvene baze podataka (broj, riječ...)*
- **PRIMJER:**
 - u 2014.g. firma je ostvarila prihode od prodaje gotovih proizvoda u vrednosti 100.000 eura!



RAČUNOVODSTVENI POKAZATELJ

•**Međusobni odnos između računovodstvenih, vrijednosnih ili ičina ...**

RAČUNOVODSTVENA INFORMACIJA

•predstavlja *transformisan računovodstveni podatak ili pokazatelj koji ima smisaoni sadržaj i formu, koji je namjenski usmeren na korisnika i koji služi da pomoću njega adekvatno ostvari neki zadatak u domenu upravljačkih i poslovnih aktivnosti preduzeća*

•**PRIMJER:**

•u tekućoj godini u odnosu na prethodnu prihodi od prodaje su se smanjili za 25%

Kao cjelina finansijski iskazi predstavljaju **računovodstvene informacije**
Djelovi tih izvještaja – pozicije, čine računovodstvene podatke

Pitanje za diskusiju:

Npr. Ako kažemo „**prihod, 20.000€, 2020.**“ šta je to?

Npr. Ako kažemo „**prihod, 20.000€, 2020.**“ to ništa ne znači jer je samo riječ, slovo, broj. Dakle, na osnov toga ništa ne možemo zaključiti niti donijeti bilo kakvu odluku, pa stoga gore navedeno nije ništa drugo nego **podatak**.

Npr. Ako imamo „**prihod u To=20.000€, a u T1=25.000€,** onda dobijamo **index: $I_t = \frac{T_{2021}}{T_{2020}}$**
100 = 25%. Šta je zapravo ovaj index?

Npr. Ako imamo „**prihod u To=20.000€, a u T1=25.000€,** onda dobijamo **računovodstveni pokazatelj: $I_t = \frac{T_{2021}}{T_{2020}} + 100 = 25\%$** “ to ništa ne znači jer je samo broj. Dakle, na osnov toga ništa ne možemo zaključiti niti donijeti bilo kakvu odluku, pa stoga gore navedeno nije ništa drugo nego u osnovi računovodstveni **podatak**.

Npr. Ako bi rekli da je vrijednosti realizovane količine robe u 2021. u odnosu na prethodnu 2020. godinu poraslo za 25%, šta je to?

Npr. Ako imamo „**prihod u To=20.000€, a u T1=25.000€, Index: $\frac{T_{2021}}{T_{2020}} + 100 = 25\%$** “ to opet ništa ne znači jer je samo u pitanju broj, odnosno pokazatelj. Davanjem podatku/pokazatelju određeni **kontekst (smisao ili sadržaj)** vrši se njihova transformacija u **računovodstvenu informaciju**. Npr. ako bi smo rekli da je vrijednosti realizovane količine robe u 2021. u odnosu na prethodnu, 2020. godinu poraslo za 25%, onda bi podaci/pokazatelji **postali računovodstvena informacija** jer na taj način korisnik ima cjelovitiji uvid o poslovanju preduzeća, te na osnovu toga je u mogućnosti da donese pouzdanim poslovnu odluku.

FINANSIJSKI ISKAZI opšte namjene - pojam, cilj i klasifikacija

POJAM I CILJ

- **Finansijski iskazi**-strukturirani finansijski prikaz finansijskog položaja preduzeća i poslovnih promjena koje su nastale.

Prema Konceptualnom okviru finansijskog izvještavanja **cilj finansijskog izvještavanja opšte namjene je pružanje finansijskih informacija o izvještajnom entitetu koje su korisne postojećim i potencijalnim investitorima, zajmodavcima i drugim povjericima prilikom donošenja odluka o obezbjeđivanju resursa entitetu. Takve odluke obuhvataju kupovinu, prodaju ili držanje vlasničkih i dužničkih instrumenata i obezbjeđivanje ili izmirenje zajmova i ostalih kreditnih formi.**

Prema **MSR 1** (prf. 27) „**Subjekt je dužan svoje finansijske izvještaje, izuzev informacija o novčanim tokovima, sastavljati po računovodstvenoj osnovi nastanka događaja**“,

Značenje izraza-Zakon o računovodstvu

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu, imaju sljedeća značenja:

1) **finansijski iskazi** u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (u daljem tekstu: MRS), odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MSFI) su:

- iskaz o finansijskoj poziciji (u daljem tekstu: bilans stanja);
- iskaz o ukupnom rezultatu (u daljem tekstu: bilans uspjeha);
- iskaz o novčanim tokovima;
- iskaz o promjenama na kapitalu;
- napomene uz finansijske iskaze.

2) **finansijski izvještaji** su skup finansijskih iskaza i drugih pratećih izvještaja koji obuhvataju i izvještaje menadžmenta, komentare uprave, mišljenja i druge isprave;

MRS 1 navodi „*finansijski izvještaji pružaju informaciju o: a) imovini; b) obavezama; c) kapitalu; d) prihodima i rashodima, uključujući dobitke i gubitke; e) uplatama vlasnika i isplatama vlasnicima po osnovu kapitala u njihovom svojstvu vlasnika; i f) novčanim tokovima subjekta. Ove informacije, zajedno s drugim informacijama u bilješkama, pomažu korisnicima u predviđanju budućih novčanih tokova subjekta, a naročito u određivanju vremena njihovog nastanka i njihove izvjesnosti.*“

MRS 1 navodi da potpuni set finansijskih iskaza za pravna lica čini:

izvještaj o finansijskom položaju /Bilans stanja/ na kraju perioda;
izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti /Bilans uspjeha/ u toku perioda;
izvještaj o promjenama kapitala tokom perioda;
izvještaj o novčanim tokovima tokom perioda;
bilješke, koje obuhvataju kratak pregled važnih računovodstvenih politika i druga objašnjenja; i
izvještaj o finansijskom položaju na početku najranijeg uporednog perioda ako subjekt neku

MRS 1 u prf. od 112 do 116 navodi šta sve treba da obuhvati struktura Bilješki uz finansijske izvještaje. Njihov značaj proizilazi otuda što pomažu korisnicima da bolje razumiju finansijske izvještaje i kao i da im pruže olakšanje prilikom pravljenja uporedne analize sa finansijskim izvještajima drugih entiteta. Posebno skrećemo pažnju na prf. 114 u kome se navodi: da bilješke treba da sadrže: a) izjavu o usklađenosti sa MSFI-ima; b) sažetak primijenjenih važnih računovodstvenih politika; c) informacije koje potkrepljuju stavke prikazane u izvještaju o finansijskom položaju u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti, u odvojenom računu dobiti i gubitka (ako je prezentiran), izvještaju o promjenama kapitala i izvještaju o novčanim tokovima, po redoslijedu prema kojem su ti izvještaji i stavke prikazani; i d) druga objavljivanja, uključujući: i. potencijalne obaveze (v.

Pripremanje i dostavljanje finansijskih iskaza

MRS 1 kaže „*Subjekt je dužan potpune finansijske izvještaje, uključujući uporedne informacije, prezentirati najmanje jednom godišnje*“, na osnovu čega je i prihvaćeno stanovište da se izvještaji sačinjavaju jednom godišnje za period 1. 1. - 31. 12. tekuće godine. (veza sa **going concern** principom)

MRS 34 Periodično finansijsko izvještavanje ne navodi koji entiteti su u obavezi da vrše periodično izvještavanje ali navode da ukoliko država i njena regulatorna tela, računovodstvena tijela ili pak berze zahtijevaju uvid u periodične informacije, mogu zahtijevati da ovi poslovni entiteti sačine takve finansijske izvještaje. Najčešća grupa entiteta koja navedeno obavljaju, spadaju u grupu onih čijim akcijama se slobodno trguje na berzi i spadaju u red akcionarskih društava

Pripremanje i dostavljanje finansijskih iskaza - Zakon o računovodstvu

Član 10

Pravno lice dužno je da **pripremi godišnje finansijske iskaze** i konsolidovane iskaze sa stanjem na **dan 31. decembra poslovne godine**, odnosno na dan registracije statusnih promjena (spajanje, pripajanje, podjela) i na dan donošenja odluke o dobrovoljnoj likvidaciji pravnog lica.

Dostavljanje finansijskih iskaza - Zakon o računovodstvu

Član 17

Pravno lice koje emituje hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente kojima se trguje na organizovanom tržištu, kao i matično pravno lice koje je dužno da sastavlja konsolidovane finansijske iskaze, dužno je da u pisanom i elektronskom obliku sačinjava i dostavlja Komisiji za hartije od vrijednosti (u daljem tekstu: Komisija) **godišnje i kvartalne finansijske izvještaje**.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, **banke** su dužne da, u pisanom i elektronskom obliku, sačinjavaju i dostavljaju godišnje i kvartalne finansijske izvještaje Centralnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka), a **osiguravajuća društva**, u pisanom i elektronskom obliku, sačinjavaju i dostavljaju **godišnje i kvartalne finansijske izvještaje** Agenciji za nadzor osiguranja (u daljem tekstu: Agencija).

Zakonski okvir..odgovornost, objavljivanje i čuvanje poslovnih knjiga

Odgovornost i obaveza za sastavljanje i objavljivanje finansijskih izvještaja i izvještaja menadžmenta Zakon o računovodstvu

Član 18

Članovi upravnih i nadzornih organa pravnog lica kolektivno su odgovorni za sastavljanje i objavljivanje, u skladu sa ovim zakonom:

- godišnjih finansijskih izvještaja, izvještaja menadžmenta, i izjave o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja; i

- konsolidovanih finansijskih izvještaja, konsolidovanih izvještaja menadžmenta i konsolidovanih izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja.

Čuvanje poslovnih knjiga-Zakon o računovodstvu

Član 22

Pravno lice je dužno da čuva poslovne knjige i to:

2) finansijski izvještaj (godišnji račun), glavnu knjigu i prateći dnevnik čuva najmanje deset godina, a pomoćne knjige i finansijske izvještaje za kraće izvještajne periode, najmanje pet godina;

Finansijski izvještaji, poslovne knjige i knjigovodstvene isprave iz stava 1 ovog člana čuvaju se u originalu.

RAČUNOVODSTVENA NAČELA

POJAM I ZNAČAJ

PODJELA NAČELA..

• Osnovna računovodstvena pravila inicirana računovodstvenom praksom i vremenom razvijana u računovodstvenoj teoriji...

• **Određuju koncepciju i osnovne karakteristike računovodstva..**

• **Pomažu u procjeni, bilježenju i izvještavanju o poslovnim aktivnostima..**

• **BITNO!**

Smjernice u obradi računovodstvenih podataka i interpretiranju tako proizašlih informacija!

- Dvostranog obuhvatanja poslovne promjene;
- Poslovne jedinice;
- Kontinuiteta poslovanja;
- Istorijskog troška;
- Uzročnosti;
- Vrijednosnog izražavanja;
- Opreznosti;

NAČELO DVOSTRUKOG OBUHVATANJA POSLOVNE PROMJENE

I BILANSNA PROMJENA (POVEĆANJE AKTIVE I PASIVE)

Dovode do **povećanja imovine (AKTIVE)..**, i istovremeno i za isti iznos do **povećanja nekog od oblika kapitala ili obaveza (PASIVA)**;

Primjer: Nabavljen je materija od dobavljača...

Aktiva (Duguje)	Bilans stanja	Pasiva (Potražuje)
(+) Povećanje jedne pozicije aktive		Povećanje jedne pozicije pasive (+)
Zbir bilansa se povećava		

II BILANSNA PROMJENA (SMANJENJE AKTIVE I PASIVE)

Dovode do **smanjenja imovine (AKTIVE)..**, i istovremeno i za isti iznos do **smanjenja nekog od oblika kapitala ili obaveza (PASIVA)**;

Primjer: Isplata obaveze prema dobavljaču...

Aktiva (Duguje)	Bilans stanja	Pasiva (Potražuje)
(-) Smanjenje jedne pozicije aktive		Smanjenje jedne pozicije pasive (-)
Zbir bilansa se smanjuje		

NAČELO DVOSTRUKOG OBUHVATANJA POSLOVNE PROMJENE *nastavak...*

III BILANSNA PROMJENA (POVEĆANJE AKTIVE I SMANJENJE AKTIVE)

Dovode do **povećanja imovine (AKTIVE)..**, i istovremeno i za isti iznos do **smanjenja nekog od oblika imovine (AKTIVA)**;

Primjer: Iz blagajne novac je prebačen na tekući račun...

Aktiva (Duguje)	Bilans stanja	Pasiva (Potražuje)
(-) Smanjenje jedne pozicije aktive		Nema promjena u pasivi
(+) Povećanje jedne pozicije aktive		
Zbir bilansa nepromijenjen		

IV BILANSNA PROMJENA (POVEĆANJE PASIVE I SMANJENJE PASIVE)

Dovode do **povećanja nekog od oblika kapitala ili obaveza (PASIVA)..**, i istovremeno i za isti iznos do **smanjenja nekog od oblika kapitala ili obaveza (PASIVA)**;

Primjer: Izvršena je konverzija kratkoročnog u dugoročni kredit...

Aktiva (Duguje)	Bilans stanja	Pasiva (Potražuje)
Nema promjena u aktivni		(-) Smanjenje jedne pozicije pasive
		(+) Povećanje jedne pozicije pasive
Zbir bilansa nepromijenjen		

RAČUNOVODSTVENA NAČELA, nastavak

NAČELO POSLOVNE JEDINICE

Preduzeće je **samostalna cjelina, nezavisna** od drugih preduzeća i vlasnika..

Primjer: ukoliko vlasnik preduzeća privatno posjeduje auto, to se taj auto ne uključuje u imovinu preduzeća..

Takođe, troškovi goriva, ulja...popravke ne spadaju u troškove poslovanja preduzeća

- **napomena!**

Preduzeće prilikom izvještavanja o finansijskom položaju i uspješnosti poslovanja u poslovne knjige evidentira, odnosno u finansijske iskaze unosi **samo one transakcije koje se na njega odnose, nezavisno o ličnim transakcijama vlasnika ili njegove lične imovine**

NAČELO ISTORIJSKOG (STVARNOG) TROŠKA (NAČELO NV)

- Sve ekonomske promjene koje nastaju u toku životnog vijeka preduzeća u knjigovodstvu evidentirati i u bilansu iskazati u **visini izdataka učinjenih radi sticanja** te transakcije...

- **Primjer:** ako je za nabavku neke sirovine utrošeno **5.000€**, tada će se u poslovnim knjigama evidentirati **u toj vrijednosti**, nezavisno od toga koliko ta sirovina zaista vrijedi.

- **Prednost:** relativno lako se utvrđuje trošak nabavke..;

- **Nedostatak:** često ne prikazuje realnu vrijedost

- **FER VRIJEDNOST**

NAČELO KONTINUITETA POSLOVANJE

- Preduzeće će **nastaviti da posluje u budućnosti (going concern)** te da neće znatno smanjivati obim poslovanja, odnosno pretpostavlja se da će poslovanje biti nastavljeno i u budućnosti čak i u slučaju da posluje sa gubitkom sve dok postoji vjerovatnoća ostvarivanja dobitka;

- Single venture-jednokratni poslovni poduhvati i kod tih preduzeća je moguće utvrditi **totalni (ukupni) rezultat**.

- **Kontinuirano poslovanje kao i neophodnost kontrole tog poslovanja u kratkom vremenskom periodu zahtijeva utvrđivanje**

- **periodičnog rezultata** (dio totalnog rezultata) u kraćim vremenskim intervalima...

Primjer ukupnog (totalnog) rezultata: Kosta i Marta su za vrijeme ljetnje sezone 2014. godine odlučili da realizuju poslovnu ideju koja se sastoji u izlaganju i prodavanju suvenira iz Crne Gore u Petrovcu. Za realizaciju navedenog poslovnog poduhvata, bilo je neophodno da unajme objekat i uređaje, uz želju da završetkom ljeta iznajmljeni poslovni prostor (trafiku) vrata vlasnicima. Prije pokretanja poslovanja bilo je neophodno da ulože 1.000€. Na kraju ljeta, nakon što su svi poslovi dovršeni, Kosta i Marta su dobili natrag uloženi 1.000€ i još im je ostalo **1.500€**, što zapravo nije ništa drugo nego **dobit** po osnovu svog poslovanja (trafike). Pošto je u pitanju poslovni poduhvat koji je trajao samo za vrijeme sezone (nekoliko ljetnjih mjeseci) ovaj rezultat (dobit od **1.500€**) za Kostu i Martu predstavlja **TOTALNI (UKUPNI) REZULTAT**.

Primjer...periodičnog finansijskog rezultata

Primjer: Kada bi Kosta i Marta umjesto trafike koja bi radila samo jednu sezonu 2014.godine, otvorili butik koja bi radio stalno (2014., 2015., 2015...itd.godine), njihov dobitak za određenu godinu se ne bi mogao izmjeriti kao razlika između dobijenog i potrošenog (uloženog) novca. Zapravo, desilo bi se da svi kupci koji su kupovali robu kod njih (posebno ukoliko postoji odloženo plaćanje-na rate), nijesu platili (izmirili svoje obaveze). Dakle, sve poslovne transakcije na kraju poslovne godine (obično, 31.decembar tekuće godine) nijesu dovedene do kraja. Stoga, da bi Kosta i Marta imali informaciju o tome da li su u toku određene poslovne godine pozitivno ili negativno poslovali, neophodno je da utvrđuju rezultat poslovanja u kraćim vremenskim periodima (mesečno, kvartalno, polugodišnje, godišnje). Taj obračunati rezultat poslovanja se naziva **periodični finansijski rezultat**, i predstavlja segment (dio) ukupnog (totalnog) rezultata.Navedeni rezultat se obračunava tako što se od ostvarenih prihoda (od onoga što je prodato, ali ne mora da bude i naplaćeno) oduzmu rashodi (poslovni, finansijski ili ostali rashodi) koji su nastali u tom obračunskom periodu (mjesec, kvartal ili godina) za koji se obračunava rezultat poslovanja.

- **ZAKLJUČAK:** Uprava i druge zainteresovane strane, nijesu voljne da čekaju kraj životnog vjeka preduzeća, da bi znale kako ono posluje.
- Stoga u većini preduzeća računovodstvena godina odgovara kalendarskoj godini, koja se zove i poslovna godina i započinje 1.januara tekuće godine i završava se 31.decembra tekuće godine.
- U tom kratkom vremenskom periodu, preduzeće koje posluje kontinuirano, utvrđuje (obračunava) periodični rezultat

NAČELO VRIJEDNOSNOG IZRAŽAVANJE

- Sve ekonomske promjene koje nastaju u poslovanju preduzeća se iskazuju preko zajedničkog "imenitelja"-**NOVCA (€)**

Primjer: Kosta i Marta za potrebe otvaranja butika posjeduju 3.000€ u novcu, 200 kom. majica, 50 kom.suknji, 1 auto, 5000m² prostora u zgradama, i sl. Marta i Kosta nijesu u mogućnosti da znaju sa koliko vrijednosti imovine raspolazu, iz razloga što je u pitanju imovina koja se javlja u različitim oblicima, odnosno izražava u različitim mjernim jedinicima. Stoga, da bi bili u prilici da utvrde vrijednost imovine sa kojom raspolazu, neophodno je da ih iskažu preko zajedničkog imenitelja, tj. novca. Polazeći od toga, Marta i Kosta utvrđuju da raspolazu sa: 3.000€ u novcu; sirovinom čija je vrijednost 2.000€; autom u vrijednosti od 6.000€ i zgradom koja vrijedi 100.000€. Samo na taj način, navedene heterogene kategorije se mogu zbrojiti. Polazeći od navedenog, Marta i Kosta konstatuju da je ukupna imovina butika vrijednosni zbir svih navedenih stavki (3.000+2.000+6.000+100.000), odnosno da iznosi **111.000€**.

- **Zaključak:** Uprkos staroj uzrečici da se jabuke i kruške ne mogu sabirati, ipak je moguće naći rješenje (kompromis) na način što se i jabuke i kruške izraze u novcu!

BITNO!

STABILNOST NOVČANE JEDINICE-kupovna osnaga nacionalne valute ostaje tokom obračunskog perioda nepromijenjena.

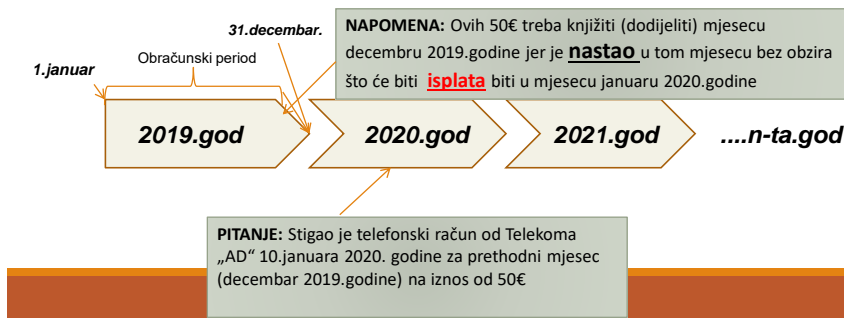
- **Primjer:** na početku obračunskog perioda (01.01.2014.) za 1.000€ možemo kupiti 500kg materijala, a da za tu istu svotu novca na kraju obračunskog perioda (31.12.2014.), možemo kupiti istu količinu materijala.

- MRS 15 i 29

NAČELO UZROČNOSTI

- Cilj: obračun (korektnog) realnijeg periodičnog rezultata!
- Koncept sučeljavanja rashoda s prihodima na osnovu "uzroka i posljedice" zove se NAČELO UZROČNOSTI!
- **Napomena: rashodi nastaju zbog prihoda!**
- **Tokovi rentabiliteta** (rashodi i prihodi) se ne poklapaju (kvantitativno i vremenski) sa novčanim tokovima (naplate (priliv novca) i isplate (odliv novca)) kod going concern preduzeća;
- Uzimaju se kao relevantni **TOKOVI RENTABILITETA**;

U obračunskom periodu za koji se utvrđuje rezultat, treba zaračunati **sve prihode i rashode** koji su u njemu nastali, **bez obzira** da li su **rashodi isplaćeni a prihodi naplaćeni**.



NAČELO OPREZNOSTI



- Zahtjev da se **imovina** preduzeća i obračunati **periodični rezultat oprezno** odmjere;
- sprečava se precjenjivanje imovine, podcjenjivanje obaveza i utvrđivanje precijenjenog periodičnog rezultata;
- **MAKSIMA "NE ANTICIPIRATI DOBITAK ALI ANTICIPIRATI SVE GUBITKE"**
- **PRAVILA:**
 - IMOVINA** preduzeća se procjenjuje **NAJVIŠE** u visini NV, odnosno CK, pod uslovom da su ove dvije vrijednosti na dan bilansiranja **niže** od tržišne vrijednosti. Ukoliko to nije slučaj, onda treba procjenjivati i bilansirati po nižim, tržišnim vrijednostima;
 - OBAVEZE**, procjenjivati **NAJMANJE** u visini NV, odnosno u visini obaveza iskazanih u poslovnim knjigama...
- c) **PRIHODI** se priznaju onda kada su **razumno sigurni (ali ne i objektivno mogući)** (princip realizacije), a potvrđeni su prodajom na tržištu;

U septembru 2014. godine, Kosta je pristao da za potrebe butika kupi auto od "Toyote", kojeg će u isporučiti u januaru 2015. godine. Iako je to dobra vijest za "Toyotu", ipak je moguće da nešto pođe naopako i da se prodaja ne ostvari. Stoga, "Toyota" neće priznati prihod od spomenute transakcije u 2014. godini, jer tada **nije objektivno siguran**, iako je **objektivno moguć**. Umjesto toga, kada bi automobil stvarno bio isporučen (predat "u ruke" Kosti) u 2015. godini, prihod bi se priznao u 2015. godini (nezavisno od toga što ga Kosta **nije** platio). Dakle, "Toyota" će evidentirati u svojim poslovnim knjigama prihod od prodaje onda kada isporuči fakturu i automobil Kosti, bez obzira što će ga Kosta (vjerovatno) kasnije platiti.

ZAKLJUČAK: Načelo opreznosti **ZAHTIJEVA** da se prihodi ne bilježe, tj. **NE PRIZNAJU** sve dok se automobil stvarno ne isporuči, **nezavisno od toga kada će prihod biti naplaćen**. (princip fakturisane realizacije)

Nastavak...

d) **RASHODI** se priznaju onda kada su **razumno mogući** (princip impariteta);

Primjer: U septembru 2014.godine provalnici su iz butika OD „MAK“ ukrali robu u vrijednosti od 200€. Postoji mogućnost pronalaska i vraćanja robe, ali takođe i mogućnost da je zauvijek nestala. Ukoliko je ovo drugo u pitanju, nastaje rashod za butik „MAK“. Dakle, ako pretpostavimo da sve do početka 2015. godine nije objektivno sigurno da je roba iz butika zauvijek nestala, to bi knjigovođa koji vodi poslovne knjige butika „MAK“ trebao da prizna (evidentira) rashod u 2014.godini, jer je moguće da je nastao (ali nije sigurno!).

Zaključak: Načelo opreznosti ZAHTIJEVA priznanje rashoda u 2014. godini u kome je nastanak rashoda postao razumno **moguć**, a ne u 2015. godini u kome je rashod razumno **siguran**.

• NAPOMENA!

RAČUNOVODSTVENA NAČELA ČINE TEMELJ,
TJ.POLAZNU OSNOVU ZA UTVRĐIVANJE
RAČUNOVODSTVENIH STANDARDA

ZAKLJUČAK

DA BI SE LAKŠE PRIMJENJIVALA,
RAČUNOVODSTVENA NAČELA SE UOBIČAJENO
DALJE RAZRAĐUJU KROZ **RAČUNOVODSTVENE
STANDARDE I ZAKONSKE PROPISE**

RAČUNOVODSTVENA REGULATIVA

POJAM...

- Faktori: globalizacija, internacionalizacija...

✓ **PODRUČJE**- Vođenje poslovnih

knjiga i računovodstveno izvještavanje, tj. sastavljanje finansijskih iskaza

✓ **CILJ**-Postizanje što veće

računovodstvene jednoobraznosti i svodnosti, kako bi se dobijali

vjerodostojni računovodstveni iskazi o finansijskom položaju preduzeća,

njegovom rentabilitetu kao i

zarađivačkoj sposobnosti

OBUHVATA...

- **Profesionalnu računovodstvenu regulativu;**

- **Zakonsku računovodstvenu regulativu;**

- **Internu računovodstvenu regulativu.**

PROFESIONALNA RAČUNOVODSTVENA

regulativa (1) -MSFI/MRS-

Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja/**MSFI** obuhvataju:

- Međunarodne računovodstvene standarde (MRS)(29 Standarda (važeći))
- Međunarodni standardi finansijskog izvještavanje (MSFI) (8 standarda važećih);
- Tumačenja data od Komiteta za tumačenje MFI

- Detaljniju razradu pojedinih računovodstvenih načela u pogledu metoda obuhvata, računovodstvenog procesiranja i prezentiranja podataka i informacija;

- ✓ **ZADATAK**- Stvaranje podataka i informacije za uporedne analize i nesmetano poslovno komuniciranje;

• **Bitni datumi i dešavanja:**

- London 1973.godine -Komitet za MRS
- 1977.godine-Pristup Međunarodnoj federaciji računovođa

✓ **ZAKLJUČAK!**

✓ **STVARANJE JEDINSTVENOG GLOBALNOG TRŽIŠTA FINANSIJSKOG IZVJEŠTAVANJA!**

-norme ponašanja i postupanja u profesionalnom radu i njihov osnovni smisao i svrha je da se **unaprijedi struka** posredstvom **unapređenja kvaliteta usluga i računovodstvenih informacija;**

PROFESIONALNA RAČUNOVODSTVENA REGULATIVA (2) -ETIČKI KODEKS ZA PROFESIONALNE RAČUNOVOĐE-

- **Skup pravila, tj. skup normi moralnog karaktera koji regulišu ponašanje pripadnika određene profesije;**
- **FUNKCIJA**-podsticanja na znanje, prosuđivanje, razmatranje pojedinačnog slučaja, sagledavanje profesionalnih teškoća i snalaženje u različitim situacijama...
- **PRINCIPI:**
 - Integritet;
 - Objektivnost;
 - Povjerljivost;
 - Profesionalno ponašanje...

MRS 1-PRIKAZIVANJE FINANSIJSKIH ISKAZA

POJAM I CILJ...

- **osnova za prikazivanje (prezentovanje) finansijskih izvještaja opšte namjene privrednog subjekta.**
- **CILJ:**
 - Obezbjediavanje uporedivosti kako sa finansijskim iskazima tog privrednog subjekta iz prethodnih perioda, tako i sa finansijskim iskazima ostalih privrednih subjekata.

ŠTA STANDARD PROPISUJE?

- Postavlja **globalne zahtjeve** u vezi sa prikazivanjem finansijskih iskaza;
- **Daje smjernice** u vezi sa njihovom strukturom;
- Postavlja **minimalne zahtjeve** u vezi sa sadržajem finansijskih iskaza.
- **Napomena:**
 - U CG izgled i detaljna sadržina obrazaca finansijskih iskaza, sem napomena, je propisano podzakonskim aktima...

ZAKONSKA RAČUNOVODSTVENA REGULATIVA

POJAM...

- **zakonodavac**, odnosno odgovarajući državni organi, nastoje da strogo obavezujuće i što konkretnije **urede** ukupnost **računovodstva** svih preduzeća, primarno s ciljem uspostavljanja jednoobraznosti i unificiranosti određenih segmenata računovodstva, kao i **zaštite** vlastitih **interesa** u osnivanju i postojanju preduzeća, ne ignorišući pritom ni interese ostalih interesnih grupa i pojedinaca - stejkholdera.

ČIME SE OSTVARUJE
NAVEDENO PRAVO...?

- **ZAKONI:**
 - Zakon o privrednim društvima;
 - Zakon o računovodstvu i reviziji
 - ✘ Regulišu se uslovi i način vođenja poslovnih knjiga, sastavljanje i prezentacija finansijskih izvještaja...
- **PODZAKONSKI AKTI:**
 - Pravilnik o kontnom okviru;
 - Pravilnik o rokovima i načinu vršenja popisa...
 - Uredbe...

INTERNA RAČUNOVODSTVENA REGULATIVA

POJAM...

- ✓ *s jedne strane, obezbijedi adekvatnu primjenu eksternih zakonskih i profesionalnih zahtjeva, a s druge strane, što je još važnije, da omogući uspješno uspostavljanje i funkcionisanje računovodstva preduzeća u kontekstu realizacije njegovih ekonomskih ciljeva i interesa prije svega internih stejkholdera u njemu - vlasnika, menadžera i izvršilaca!*
- ✓ **BITNO:** uspostavlja se od strane samog preduzeća

ČIME SE OSTVARUJE NAVEDENO
PRAVO...?

- **PRAVILNIK O RAČUNOVODSTVU;**
- **PRAVILNIK O INTERNOJ KONTROLI;**
- Analitički kontni plan;
- Pravilnik o otpisu (amortizaciji) i rashodovanju osnovnih sredstava

2!!! Kvalitativne karakteristike finansijskih iskaza

- **cilj finansijskog izvještavanja** opšte namjene je **pružanje** finansijskih informacija o izvještajnom entitetu koje su **korisne** postojećim i potencijalnim investitorima, zajmodavcima i drugim povjericima **prilikom donošenja odluka** o obezbjeđivanju resursa entitetu.

FUNDAMENTALNE

RELEVANTNOST

- relevantna informacija može napraviti razliku u odlukama ako ima vrijednost predviđanja, vrijednost potvrđivanja, ili oba.

VJERODOSTOJNA PREZENTACIJA

- oslobođena bilo kakvih predrasuda i **materijalno značajnih grešaka**, i kao takve su upotrebljive za poslovno odlučivanje.

UNAPREĐUJUĆE

UPOREDIVOST

- uporede bilansne pozicije izvještajno entiteta u uzastopnim periodima, kako bi se sagledali trendovi u njegovoj finansijskoj poziciji, odnosno u njegovoj uspješnosti poslovanja.

PROVJERLJIVOST

- treba da obezbijedi kredibilitet (vjerodostojnost) i objektivnost omogućavajući nezavisnim stručnim licima da dodju do istih ili sličnih zaključaka

BLAGOVREMENOST

- dostupnost investitorima i povjericima, prije donošenje poslovno-finansijskih odluka, čime bi iste mogle da utiču na sam čin donošenja odluke.

RAZUMLJIVOST

- informacija koja je sadržana u finansijskom izvještaju mora biti tako uobličena i prezentovana kako bi omogućila da je korisnici razumiju

→ „Namjeran čin koji izvrši jedno ili više lica, koja su na rukovodećim položajima, odgovorna za upravljanje, zaposlena ili treća lica, uključujući obmanjivanje, u cilju sticanja nepravedne ili protivzakonite koristi.“

